

Nr 54.

Ankom till riksdagens kansli den 19 april 1932 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en lånefond för inköp av gasgeneratorer för motordrift m. m.

(1:a avd.)

I en till riksdagen den 11 mars 1932 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition nr 212 har Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att

1) dels besluta, att en fond, benämnd lånefonden för inköp av gasgeneratorer för motordrift, skall inrättas, från vilken lån må utlämnas i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet tillstyrkta allmänna villkor och bestämmelser;

dels medgiva, att å de lån, som från sagda fond utlämnas under budgetåret 1932/1933, befrielse från erläggande av ränta må åtnjutas under två år från lyftningsdagen;

dels ock såsom kapital för sagda fond för budgetåret 1932/1933 under utgifter för kapitalökning och under rubriken »Statens utlåningsfonder» anvisa ett reservationsanslag, att utgå av lånemedel, av 200,000 kronor; samt

2) till täckande av för lånefonden för inköp av gasgeneratorer för motordrift under budgetåret 1932/1933 till följd av medgiven räntefrihet uppkommen räntebrist anvisa för samma budgetår under nionde huvudtiteln ett extra reservationsanslag av 9,000 kronor.

Den 16 oktober 1931 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla utredningsmän för att inom departementet, i enlighet med i statsrådsprotokollet av departementschefen angivna riktlinjer, verkställa utredning och avgiva förslag rörande åtgärder för vinande av ökad avsättning av inhemska skogsprodukter, förbättrat ekonomiskt utbyte av skogsbruket samt intensivare skogsvård.

De jämlikt sagda bemyndigande tillkallade utredningsmännen (1931 års skogsakkunniga) hava i utlåtande den 20 februari 1932 framställt förslag om inrättande av en statens lånefond för inköp av träkolsgasgeneratorer. Häröver hava infordrade yttranden avgivits den 3 mars 1932 av statskontoret och den 10 mars 1932 av kommerskollegium, som jäm-

väl överlämnat av kollegium införskaffade utlåtanden från ingenjörsvetenskapsakademien och Sveriges industriförbund ävensom yttranden från Aktiebolaget Motorgas, Aktiebolaget Gasgenerator, Aktiebolaget Volvo och General Motors nordiska aktiebolag.

För lån från den föreslagna lånefonden skulle gälla vissa av de sakkunniga närmare angivna villkor. I dessa villkor har kommerskollegium ifrågasatt vissa modifikationer. Kollegium har sammanfattat sitt förslag till allmänna villkor och bestämmelser för lånefonden på sätt angives i en vid utskottets ifrågavarande utlåtande fogad *bilaga*.

Departementschefen har anfört följande.

»Det är uppenbarligen ur flera synpunkter av stor vikt, att förbättrad och ökad avsättning inom landet av inhemskt bränsle ernås. Särskilt under rådande tidsläge med ogynnsamma avsättningsförhållanden för skogsbruket och en omfattande arbetslöshet måste det framstå såsom angeläget, att utvecklingen ledes i nyss antydd riktning. Med hänsyn till handelsbalansen är det också högst önskvärt, att utländskt bränsle i görligaste mån ersättes med inhemska produkter.

Det förslag, som nu framlagts av 1931 års skogssakkunniga, synes mig därför vara förtjänt av stort beaktande. I avseende å underlättandet av landets försörjning med motorbränsle av inhemska råvaror torde, såsom kommerskollegium betonat, förslaget att använda generatorgas, framställd ur skogsprodukter, erbjuda den nu närmast till hands liggande möjligheten. Under den senaste tiden har från flera håll bedrivits ett intresserat och framgångsrikt arbete på lösningen av problemet om drift av motorer med generatorgas. Icke endast 1931 års skogssakkunniga utan även ingenjörsvetenskapsakademien och flera av de enskilda företag, som arbeta i branschen, samt kommerskollegium hava ansett, att man härutinnan numera kommit så långt, att de kunna resultatet kunna och bära med fördel omsättas i praktiken. För egen del tvekar jag icke att ansluta mig till denna mening. Jag hyser alltså den uppfattningen, att det bör vara en angelägenhet av stort allmänt intresse, att man även i Sverige söker att kraftigt befordra det fortsatta utprovet och den praktiska användningen av gasgeneratorer, monterade å automobiler, traktorer eller andra mobila eller stationära motorer. Den i detta syfte nu ifrågasatta direkta medverkan från statens sida synes mig därför böra snarast komma till stånd.

Likaledes finner jag den föreslagna formen för statens medverkan — uppläggande av en lånefond, varifrån lån må utlämnas för inköp av gasgeneratorer för motordrift — vara lämplig.

I avseende å lånevillkoren kan jag i huvudsak ansluta mig till de sakkunnigas förslag med de av kommerskollegium tillstyrkta ändringarna.

I följande hänseenden vill jag emellertid ifrågasätta ändring i vad kollegium tillstyrkt. Vad först angår frågan, huruvida ränta skall erläggas för lån ur fonden och i så fall efter vilken räntefot, synes det mig näppeli-

gen vara erforderligt att gå så långt som 1931 års skogssakkunniga ifrågasatt, nämligen att lånen skola vara helt räntefria. För egen del anser jag, efter att härom hava samrått med chefen för finansdepartementet, att bland lånevillkoren bör stadgas, att å lyftat lånebelopp skall erläggas ränta efter 4.5 procent om året. För att under den närmaste tiden framlocka intresse för inköp av här avsedda generatorer torde emellertid i särskild ordning böra få medgivas, att räntan för de två första åren från och med lyftningsdagen efterskänkes. Sådant medgivande torde böra lämnas beträffande samtliga de lån, som må beviljas under nästkommande budgetår. Med hänsyn till den nytta, vederbörande torde kunna påräkna genom anskaffande av här avsedda generatorer, torde tillräcklig anledning knappast föreligga att beträffande de lån, som utlämnas under nästa budgetår, medgiva längre räntefrihet än den av mig nu föreslagna. Huruvida dylik räntefrihet bör medgivas jämväl å lån, som kunna komma att därefter utlämnas, torde få bliva föremål för särskild prövning av riksdagen nästa år. Beträffande lånens belopp torde de sakkunnigas förslag böra följas, innebärande att varje lån ej må överstiga 1,000 kronor.

Lika med statskontoret och kommerskollegium finner jag mig icke kunna biträda de sakkunnigas förslag om efterskänkande av det första årets amortering. Fonden torde böra förvaltas av statskontoret, som på rekvisition av kommerskollegium ställer för beviljade lån erforderligt belopp till kollegii förfogande. Till kollegium inflytande amorteringar och räntor torde böra av kollegium inlevereras till statskontoret. I avseende å övriga lånevillkor synes mig det av kommerskollegium omarbetade förslaget till kungörelse i ämnet innehålla bestämmelser av sådan beskaffenhet, att de böra vinna beaktande.

I avseende å storleken av det kapital, som för budgetåret 1932/1933 bör tillföras fonden, torde ett belopp av 200,000 kronor böra vara tillfyllest. Detta belopp torde böra å riksstaten för budgetåret 1932/1933 uppföras under utgifter för kapitalökning, statens utlåningsfonder. Visserligen har i årets statsverksproposition icke beräknats något anslagsbelopp för ändamålet, men att märka är, att av det anslag å 800,000 kronor, som under utgifter för kapitalökning, bil. 5, punkten 15, beräknats såsom kapital för kalkbrukslånefonden, allenast ett belopp av 400,000 kronor sedermera blivit av Kungl. Maj:t äskat av riksdagen.

Såsom jag nyss föreslagit skall räntan å de lån, som ur den nu föreslagna lånefonden komma att utlämnas under budgetåret 1932/1933, efterskänkas under de två första åren. Detta medför i fråga om nästkommande budgetår en tillfälligt utebliven ränteinkomst för fonden till belopp motsvarande 4.5 procent ränta å de lånemedel, som komma att utestå under sagda budgetår. Med det föreslagna utlåningsbeloppet av 200,000 kronor kommer alltså den under budgetåret 1932/1933 uteblivna ränteinkomsten för fonden att uppgå till högst 9,000 kronor. Efter samråd med chefen för finansdepartementet, som ansett att förenämnda kapitalökningsanslag å

200,000 kronor bör utgå av lånemedel, vill jag förorda, att till täckande av nyssnämnda tillfälliga räntebrist för budgetåret 1932/1933 under nionde huvudtiteln uppföres ett extra reservationsanslag av 9,000 kronor.

Enligt vad chefen för finansdepartementet meddelat, böra medel för nu förevarande ändamål kunna göras tillgängliga å riksstatsförslaget.»

Utskottet.

De i propositionen innefattade allmänna villkoren och bestämmelserna för lån från den föreslagna lånefonden skilja sig från de av kommerskollegium enligt bilagan till detta utlåtande föreslagna allenast däri, att räntan å lyftat lånebelopp skall utgå efter 4.5 procent och att varje lån ej må överstiga 1,000 kronor.

Åtgärder, som kunna vara ägnade att underlätta avsättningen inom landet av särskilt sådana skogsprodukter, som i allmänhet icke kunna beräknas ifrågakomma till export, äro otvivelaktigt av stor betydelse ur allmän synpunkt. Med användning i större omfattning av inhemskt bränsle för motordrift torde i sådant avseende åtskilligt stå att vinna. Då det av Kungl. Maj:t nu framlagda förslaget om inrättande av en lånefond för inköp av gasgeneratorer för motordrift just avser att bidra till ernående av detta syfte, synes utskottet förslaget förtjänt att vinna riksdagens godkännande. Mot de föreslagna allmänna villkoren och bestämmelserna för lån från fonden har utskottet intet att erinra liksom ej heller mot det föreslagna utlåningsbeloppet av 200,000 kronor. Utskottet biträder ock Kungl. Maj:ts förslag i vad det avser befrielse från erläggande av ränta under två år från lyftningsdagen ävensom om anvisande av ett anslag av 9,000 kronor till täckande av under budgetåret 1932/1933 på grund härav uppkommen räntebrist för lånefonden.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må,

1) dels besluta, att en fond, benämnd lånefonden för inköp av gasgeneratorer för motordrift, skall inrättas, från vilken lån må utlämnas i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet tillstyrkta allmänna villkor och bestämmelser;

dels medgiva, att å de lån, som från sagda fond utlämnas under budgetåret 1932/1933, befrielse från erläggande av ränta må åtnjutas under två år från lyftningsdagen;

dels ock såsom kapital för sagda fond för budgetåret 1932/1933 under utgifter för kapitalökning och under rubriken »Statens utlåningsfonder» anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor; samt

2) till täckande av för lånefonden för inköp av gas-generatorer för motordrift under budgetåret 1932/1933 till följd av medgiven räntefrihet uppkommen räntebrist anvisa för samma budgetår under nionde huvudtiteln ett extra reservationsanslag av 9,000 kronor.

Beträffande sättet för anskaffande av de till kapitalökning avsedda medlen torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.

Stockholm den 19 april 1932.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Närvarande: se utlåtande nr 40.

Bilaga.

Av kommerskollegium upprättat

Förslag

till

kungörelse angående allmänna villkor och bestämmelser för lån från statens lånefond för inköp av gasgeneratorer för motordrift.

Kungl. Maj:t har — sedan riksdagen beslutat inrättande av en fond, benämnd statens lånefond för inköp av gasgeneratorer för motordrift — funnit gott förordna, att för erhållande och tillgodonjutande av lån från fonden skola gälla följande allmänna villkor och bestämmelser:

1 §.

Från statens lånefond för inköp av gasgeneratorer för motordrift må i den ordning och under de villkor här nedan sägs utlämnas lån för inköp av gasgeneratorer för motordrift med inhemskt bränsle att, för användning inom landet, monteras å automobil, traktor eller annan mobil eller stationär motor.

2 §.

Lån må beviljas till belopp, motsvarande den verkliga kostnaden för anskaffande av gasgenerator med tillhörande reningsapparater och gaskylare jämte kostnad för anordningarnas anbringande, dock högst 1,200 kronor.

3 §.

Lån må ej beviljas, med mindre sökanden träffat bindande avtal om inköp av gasgenerator; dock vare den omständigheten, att enligt avtalet sökanden är bunden allenast, om det sökta lånet beviljas, ej hinder för låns meddelande.

4 §.

Ansökan om lån skall ställas till kommerskollegium och innehålla uppgift, förutom å det sökta lånets belopp, å det ändamål, vartill motorn användes, samt dennas ävensom gasgeneratorns fabrikat. Vid ansökningen skall fogas styrkt avskrift av köpehandling rörande generatorm.

5 §.

Lån beviljas av kommerskollegium, som härvid fastställer de särskilda villkor för lånebeloppets lyftande och åtnjutande, som må finnas påkallade i syfte att trygga beloppets användande till avsett ändamål.

6 §.

Beviljat lånebelopp utbetalas av kommerskollegium, sedan låntagaren dit avlämnat skuldförbindelse jämte borgen av två personer, vilkas vederhäftighet blivit av behörig myndighet styrkt, eller annan säkerhet, som av kollegium kan godkännas.

7 §.

Därest för beviljat lån icke inom två månader efter därom från kommerskollegium erhållet föreläggande avlämnats säkerhet, som kan av kollegium godkännas, äger kollegium att förklara rätten till lånets utbekommande förverkad.

8 §.

Därest kommerskollegium under lånetiden skulle finna den ställda säkerheten icke vidare vara nöjaktig, skall låntagaren inom två månader efter därom erhållet föreläggande avlämna sådan ny säkerhet, som av kollegium kan godkännas.

9 §.

Av låntagare utbekommet lån från fonden skall återbetalas med en femtedel vid utgången av vart och ett av de från lånets lyftningsdag närmast löpande fem åren. Låntagaren äger dock före lånetidens utgång på en gång inbetala ogulden del av lånebeloppet.

10 §.

Å lyftat lånebelopp skall erläggas årlig ränta från lyftningsdagen med fem procent, dock med skyldighet för låntagaren att, därest förfallet kapitalbelopp icke inom åtta dagar efter förfallodagen inbetalas, å det förfallna beloppet erlægga sex procent årlig ränta från förfallodagen, till dess betalning sker.

Har inbetalning av ränta eller amortering ej fullgjorts å förfallodagen, äger kommerskollegium bestämma, att återstående del av lånet skall vara till betalning förfallen.

11 §.

Har låntagare förfogat över lånemedel för annat än stadgat ändamål eller, innan lånet blivit till fullo återbetalt, utan kommerskollegii medgivande till annan överlåtitt eller uthyrt generatorn eller ock annorledes afhänt sig dispositionsrätten därtill, eller underhålles anläggning, för vilken lån från fonden erhållits, icke på tillfredsställande sätt eller har låntagaren eljest förfarit i strid mot bestämmelserna i denna kungörelse, eller hava sådana förhållanden inträffat, att låntagaren, med hänsyn till det med lånet avsedda ändamålet, uppenbarligen icke längre bör få tillgodonjuta detsamma, äger kommerskollegium förklara lånet omedelbart förfallet till återbetalning.

12 §.

Låntagare skall, i den omfattning sådant kan komma att påfordras, bereda av kommerskollegium utsänt ombud tillfälle att taga del av sättet för gasgeneratorns användning.